



AFSCHEID...

Na zes jaar heb ik mijn functie als voorzitter van de Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders neergelegd. Eigenlijk was ik van plan om tot oktober 2009 aan te blijven, maar mijn gezondheid eist dat ik het wat rustiger aan doe en dan moet je naar je lichaam luisteren. Gelukkig heb ik in Kees van Louvezijn een uitstekende opvolger gevonden, terwijl de penningen bij John Planken in vertrouwde handen zullen zijn. Ik ben Jaap Geijteman erkentelijk voor het feit dat hij bereid was gedurende de ziekte van Philip Sollman het penningmeesterschap waar te nemen.

Het bestuur heeft mij verzocht een aantal zaken, met name de voorbereidingen van de lezingen, voorlopig te blijven behartigen. Ik voldoe gaarne aan dit verzoek. Met een tevreden gevoel kijk ik terug op de afgelopen zes jaar. Een bloeiende Stichting, een record aantal bezoekers op de lezingen, de uitgaven van interessante publicaties, maar ook van een dvd en cd. Het was een genoeg leiding te mogen geven aan het bestuur van deze Stichting. Ik hoop u in ieder geval weer te ontmoeten op onze lezingen en jaarbijeenkomsten.

Drs. Ronald J. de Jong



Scheidend voorzitter Ronald de Jong overhandigt de 'voorzittershamer' aan zijn opvolger Kees van Louvezijn

...EN OPVOLGING

Na het toch wel plotselinge besluit van Ronald de Jong om als voorzitter terug te treden heeft het bestuur mij gevraagd het roer over te willen nemen. Maar allereerst natuurlijk een zeer gemeend woord van dank aan Ronald voor de vele activiteiten die hij voor de Stichting heeft verricht en nog blijft verrichten. Tijdens de aanstaande Februarilezing in Amsterdam zullen we aan het afscheid van Ronald nog aandacht besteden.

Zelf ben ik al twaalf jaar begunstiger van de Stichting, waarvan tien jaar als bestuurslid. Velen van u ken ik van naam en de meesten toch ook wel

van gezicht. Voor diegenen die mij nog niet kennen volgen hier nog wat aanvullende gegevens: ik ben geboren Amsterdammer (1940), bezocht de Kweekschool voor de Zeevaart aldaar, werd stuurman bij de KNSM, marineofficier, brandweerofficier in diverse functies en tenslotte directeur van de Rijksbrandweeracademie in Arnhem. Voorts ben ik al jaren bestuurder van diverse landelijke en lokale verenigingen en stichtingen. Ik hoop met het nieuwe bestuur, de adviseurs, wachtlopers en commissieleden op de ingeslagen weg voort te kunnen gaan. Natuurlijk, in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. Maar met onze gemotiveerde vrijwilligers zal het zeker lukken!

Kees van Louvezijn, voorzitter

RONALD DE JONG BENOEMD TOT BIJZONDER ADVISEUR

Het eerste besluit van het nieuwe bestuur was de benoeming van Ronald de Jong tot 'bijzonder adviseur'. Hoewel Ronald wat gas

moet terugnemen is hij toch bereid het bestuur waar nodig te adviseren en te steunen, bijv. bij het beheer van de website en de technische voorbereidingen voor onze bijeenkomsten. Wij zijn zeer content met de bereidheid van Ronald de benoeming te aanvaarden.

-gvd

PHILIP SOLLMAN OVERLEDEN

Na een langdurig ziekbed is op 22 november 2008 ons bestuurslid Philip Sollman overleden. Onder grote belangstelling is hij op 27 november in Hoorn gecremeerd.

Kees van Louvezijn sprak namens de Stichting de volgende woorden. "Sinds 2001 was hij penningmeester van onze Stichting die hij, tot zijn ziekte hem noodzaakte terug te treden, met grote inzet heeft gediend. Wij hebben hem al die jaren meegemaakt als een nauwgezet, loyaal, sociaal en autoriteit uitstralende bestuurder. Een goed en gedocumenteerd onderhandelaar binnen het bestuur en onze commissies, maar zeker ook in de onderhandelingen met Stadsherstel als het ging om een nieuw huurcontract of de jaarlijkse 'rituele dans' met de Schouwburg voor de oktoberbijeenkomst.

De vele zeiltochten die wij met zijn prachtige jacht jarenlang maak-

ten naar Medemblik, Urk of Stavoren vormden een supercement in de onderlinge verhoudingen. Daar werd een collegiaal bestuur van vrienden gevormd. Natuurlijk, soms voerden we ook heftige en bijna emotionele debatten, waarbij Philip ons met zijn opgedane kennis uit de dierenwereld bij de les hield met opmerkingen als: een zebra is een zebra en geen olifant, m.a.w. terug naar de feiten.

Voorgoed is hij onder zeil gegaan, op soloreis.

Een markant figuur verdwijnt uit ons gezichtsveld, maar absoluut niet uit onze herinneringen. Wij wensen zijn echtgenote Mieke en de verdere familie heel veel sterkte in deze periode".



Philip Sollman 1934 - 2008

DE LAATSTE KAPITEINS OP DE KAAP HOORN-VAART KWAMEN VAN DE VIER FRIESCHE EILANDEN

Door T.F.J. Pronker (vervolg van Kaap Hoorn Journaal nr. 9)

Voorgeslacht en levensloop van Kapt. Gool Visser

In dit Vlielanders tijdschrift lijkt het op zijn plaats om over deze kapitein op de laatste Kaap Hoorn reis van onze Groote Zeilvaart nog enige bijzonderheden vast te leggen.

Kapt. Gool Pieter Johannes Visser werd geboren te Amsterdam op 18 Januari 1858 als oudste van twee kinderen uit het tweede huwelijk van Gool Klaaszoon Visser (geboren 19 Mei 1820 op Vlieland en hier gestorven op 12 Augustus 1887) en Cornelisje Hoedemaker (geboren 21 November 1822 op Vlieland en hier gestorven op 6 November 1885). Het Vlielanders echtpaar woonde toen in Amsterdam, maar keerde in 1868 naar Vlieland terug toen zoon Gool P.J. 10 jaar oud was. Als hij volwassen is staat hij in het Vlielanders bevolkingsregister te boek als zeeman. Hij zal wel vanaf 14/15 jaar voor-de-mast hebben gevaren. Rond zijn 18de - 22ste jaar heeft hij op de Vlielanders Zeevaartschool de studie voor 3de en 2de stuurman gevolgd. Directeur van onze Zeevaartschool was toen W. H. Dijk en Gool werd verliefd op diens dochter Frouke. Toen Dijk in 1884 van Vlieland vertrok om directeur te worden van de Zeevaartschool op Schiermonnikoog, ging ook Gool P. J. Visser mee naar dat eiland en heeft aan de Schiermonnikooger Zeevaartschool zijn studie voor het diploma 1ste stuurman (dat tevens gold als kapiteinsdiploma) gedaan. Met dat diploma op zak trouwden Gool Visser en Frouke Dijk (geboren 26 Juni 1863 te Delfzijl) op Schiermonnikoog op 13 Juni 1886. Het echtpaar is hun gehele verdere leven op Schiermonnikoog blijven wonen. Van 1896 tot 1904 was hij al gezagvoerder op de ijzeren bark "Senior" van reeder J. Vroege, totdat reeder P. van der Hoog hem in 1904 het gezag over de "Jeannette Françoise" toevertrouwde.

Kapt. Gool P.J.Visser stamde uit een Vlielanders zeevaardersfamilie. Onder de 74 commandeurs ter walvischvaart die Vlieland gekend heeft was ook een Gool Klaasz.Visser. Toen zijn ouders in 1854 trouwden, werd stuurman als beroep van vader Gool Claasz Visser vermeld en dat betekende in die tijd meestal wel 1ste stuurman (anders werd het beroep van zeeman genoemd), hetgeen bij zijn leeftijd van 36 jaar zeer wel mogelijk was. Na hun terugkeer naar Vlieland had het echtpaar Gool Claasz Visser en Cornelisje Hoedemaker aan de Groote Straat 69 van Oost- Vlieland (nu Dorpsstraat 147) een voor het Vlieland van toen vrij groot huis (daterend van vóór 1800, mogelijk vóór 1700). Gezien de grootte van hun huis zou hij toen kapitein kunnen zijn geweest.

Hoewel buiten deze allerlaatste Kaap Hoornreizen vallende, was er ook mijn eigen Vlielanders grootvader Kapt. Teunis Pronker; hij behoorde niet tot de laatsten om Kaap Hoorn, maar ging reeds in 1901, op 37-jarige leeftijd voor de vijfde en laatste maal met het barkschip "Amicitia" om Kaap Hoorn.

De "Amicitia" behoorde eveneens tot de rederij van P. v. d. Hoog te Krimpen aan de Lek. Nadat de "Amicitia" in 1903 verbrand was, bood reeder Van der Hoog mijn grootvader aan om gezagvoerder te worden op de viermastbark "Jeanette Françoise", toen het grootste Nederlandsche zeil-



Schilderij van de bark "Amicitia", eveneens gemaakt in 1897 in Newcastle (NSW) Australië collectie T.F.J. Pronker

schip. Mijn grootvader die reeds op 31-jarige leeftijd kapitein ter Groote Zeilvaart werd, was in 1903 nog maar 39 jaar. Beseffende dat de Groote Zeilvaart geen tien jaar meer te gaan had (het zouden er nog maar acht worden) realiseerde hij zich dat hij nog zeker 25 jaar een werkzaam leven mocht verwachten. Hij koos voor een ander aanbod en was van 1903 tot 1930 directeur van een stoombootmaatschappij met 25 schepen in de binnenlandse beurtvaart. En zo gebeurde het dat die andere Vlielanders zeilschip kapitein Gool P. J. Visser het gezag over de "Jeannette Françoise" kreeg en als laatste op een groot Nederlandsch zeilschip Kaap Hoorn zou ronden. Mijn grootvader keerde in 1931 weer terug naar Vlieland en bouwde er zijn huis "Vertuid". Tot op hoge leeftijd voer hij nog met zijn zeilschouw in ons Zeegat Het Vlie; hij leerde mij hoe een schip gezeild moet worden en nu zelf 80 jaar zijnde ben ik wel de laatste Nederlander die zeilen leerde van een kapitein ter Groote Zeilvaart. Zo zeilden wij in 1939 nog naar Terschelling waar we de laatste van de Terschellinger zeilschiphapiteins bezochten, de reeds genoemde Kapt. J. Kuipers van de "Geertruida Gerarda". Doordat mijn grootvader al op 31-jarige leeftijd kapitein werd, was hij veel jonger dan al zijn hierboven genoemde collega's. Daardoor was Kapt. Teunis Pronker, toen hij in 1949 hier op zijn geboorte eiland stierf, met een marge van negen jaar werkelijk de laatste overlevende van de Nederlandsche Kaap Hoorn kapiteins! De laatste van 400 jaar Nederlandsche Groote Zeilvaart. Zijn leven op de zeilvaart heb ik uitvoerig beschreven in mijn boek Het Barkschip Amicitia (1999), waarin ook de "Jeannette Françoise" meermalen aan de orde komt.

Vlielanders kapiteins luidden de Groote Zeilvaart uit

Dit artikel leidt tot opvallende conclusies. De laatste en grootste Nederlandsche zeilschepen werden op hun laatste reizen gevoerd door kapiteins van de vier Friesche Eilanden! Het waren Kapt. J. Wiebes van Schiermonnikoog, Kapt. H. Sparrius van Ameland, Kapt. J. Kuipers van Terschelling en de Kapiteins G. Bruijn, G. P. J. Visser en T. Pronker van Vlieland. Waarlijk: het waren onze eilanden, met Vlieland in de hoofdrol, die tekenden voor het slothoofdstuk van de Nederlandsche Groote Zeilvaart.

Vlieland, augustus 2006

(De hier en daar van de normale Nederlandse spelling afwijkende schrijfwijze is op uitdrukkelijk verzoek van de schrijver ongewijzigd overgenomen).

NAWOORD

Ik spreek in dit artikel uitdrukkelijk over de vier Friesche Eilanden en niet over de Waddeneilanden, omdat ze toen zo heetten. Pas bij de Afsluiting van de Zuiderzee in 1932 kreeg het noordelijk deel van de Zuiderzee de naam Waddenzee en ging men de eilanden Waddeneilanden noemen. De hier genoemde reizen werden in detail behandeld in mijn artikelen in de Februari en April 2004 nummers van het maandblad De Blauwe Wimpel. Behalve het reeds genoemde boek Het Fregatschip Adriana, geeft ook mijn boek Het Barkschip Amicitia (1999), behalve over mijn grootvader's zeemansloopbaan en de geschiedenis van zijn schepen, uitvoerige informatie over de laatste 25 jaar van de Nederlandsche Groote Zeilvaart in het algemeen.



Kapt. Teunis Pronker (1864-1949); foto kort nadat in 1903 de "Amicitia" verbrandde. collectie T.F.J. Pronker

NIEUWE BEGUNSTIGERS

Tussen 1 mei 2008 en 1 december 2008 mochten wij de volgende 13 nieuwe begunstigers begroeten: H. Wijsman, Southampton (GB); dr. J. Schokkerbroek, Amsterdam; B. Bekx, Veldhoven; J.E. Leeuwenstein-van der Spiegel, Amsterdam; Z.P. Gischler, Bergen; A. Janssen-de Roever, s-Hertogenbosch; kapt. L. van der Mark, Brouwershaven; E.J. Jonker, Akersloot; A.H. van der Meulen-van Es, Den Haag; S.L.G. Sinterniklaas, Rijssenhout; M. Kleijn, Schoorl; H.C. de Roos, Den Haag en P.J. van Wiechen, Den Haag.

Er waren 2 tussentijdse opzeggingen. Het aantal deelnemers bedraagt thans 513. Daarnaast onderhouden wij contacten met 32 relaties.

Overleden

Door overlijden ontvielen ons mevrouw Th.F. Gulcher-van Stirum te Amsterdam en mevrouw J. Korver eveneens te Amsterdam, alsmede de heren J.L. Meijer te Purmerend, kapt. P.G. van der Hoek te Den Haag, K.E. Visscher te Zeewolde, A.J. Eschauzier te Wassenaar en Ph. Sollman te Hoorn.

Mogen zij rusten in vrede.

WACHTLOPERS OP BEZOEK IN UURWERKMUSEUM

Op 12 november j.l. bezocht de kerngroep (wachtlopers, collectiecommissie en bestuur) het Museum van het Nederlandse Uurwerk op de Zaanse Schans. Het Uurwerkmuseum presenteert daar een expositie met als onderwerp "De Lengten van Oost en West", gewijd aan de Nederlandse bijdrage aan de ontwikkeling van de tijdmeters voor plaatsbepaling op zee en in samenhang daarmee de cartografie. Onze Stichting heeft door het in bruikleen geven van een historische jakobsstaf een belangrijke bijdrage aan de tentoonstelling kunnen leveren. Nautisch-historische achtergrondinformatie werd door Humphrey Hazelhoff Roelfzema geleverd.

De conservator van het museum, de heer P. van Leeuwen, gaf met behulp van een power point-presentatie een voortreffelijk overzicht van de ontwikkelingen op dit terrein. Als aandenken aan ons bezoek en onze inzet bood hij een tweetal publicaties aan, nl. "Het vinden der Lengten van Oost en West"- Nederlandse bijdragen aan de tijdmeting en plaatsbepaling op zee, en "Willem Barentsz en zijn uurwerk"- de 16e-eeuwse klok, Replica in werking, Tijd en Scheepvaart. Beide uitgaven werden door Kees van Louvezijn in dank aanvaard. Ze vormen een waardevolle aanwinst voor onze bibliotheek.

SOCIËTEITSBIJENKOMSTEN 2009

De sociëteitsbijeenkomsten in 2009 vinden plaats op:

21 januari: presentatie door Marhisdata (*Restaurant De Keizerskroon, Hoorn*)

18 februari: lezing door Louis Horneman

18 maart: toelichting op het thema 2009 en seizoensinrichting Kamer.

Met uitzondering van de lezing op 21 januari worden de sociëteitsbijeenkomsten gehouden in onze Oudheidkamers (Achterom 17 in Hoorn). Ze beginnen steeds om 10.30 uur.

De betrokkenen zullen de uitnodigingen tijdig ontvangen.

STICHTING BETAALT GEEN SUCCESSIERECHTEN MEER

De belastingdienst heeft per 1 januari 2008 onze Stichting aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dat houdt in dat wij over schenkingen en legaten voortaan geen successierechten verschuldigd zijn.

Voorheen betaalden wij 11% successierecht over een legaat of schenking die de vrijstelling overschreed.

Een en ander betekent dat elke euro van een schenking of legaat voor honderd procent ten goede komt aan de Stichting.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de penningmeester, John Planken (tel. 0299 473847)

FEBRUARILEZING 2009

De Februarilezing wordt gehouden op zaterdag 14 februari 2009 in de foyer en het bedrijfsrestaurant in het Evenementen Centrum van het Marine Etablissement in Amsterdam.

De uitnodiging voor deze als altijd belangwekkende bijeenkomst kunt u medio januari verwachten.

RECTIFICATIE

In het verslag van een van de wachtlopersbijeenkomsten is de heer Hylke Tromp 'journalist' genoemd. Nu is dat een eerzaam beroep, maar de heer Tromp is in werkelijkheid jurist en daarnaast ook nog organisatieadviseur. U kunt het verhaal over de Pactolusbank, het onderwerp van de lezing die de heer Tromp verzorgde, ook nog eens nalezen op www.oosterschelde.nl/Media/Pactolus.zip

NIEUW BESTUUR



*Het bestuur in de nieuwe samenstelling bijeen.
(V.l.n.r.) Gerard van der Meer, Ronald de Jong (bijzonder adviseur),
Kees van Louvezijn, John Planken en Ramon du Pré.*



*Het bestuur van de
Stichting Nederlandse
Kaap Hoorn-vaarders
wens u
prettige feestdagen
en een goed 2009!*

STICHTING NEDERLANDSE KAAP HOORN-VAARDERS

Bezoekadres: Achterom 17, Hoorn (Oudheidkamers), tel. 0229 215964

De Oudheidkamers zijn geopend van 1 april t/m 30 september op woensdag van 11.00 tot 16.00 uur; van 1 juni t/m 31 augustus ook op zondag van 13.00 tot 16.00 uur. Daarnaast voor groepen alleen op afspraak.

Secretariaat: Postbus 1016, 1620 KA Hoorn

Bestuur:	K. van Louvezijn, voorzitter	tel. 0229 246960
	G. van der Meer, secretaris	tel. 0229 245443
	J.H.F. Planken, penningmeester	tel. 0299 473847
	Drs. R.E. du Pré (voorz. Coll.cie)	tel. 0229 295099

E-mail: info@kaaphoornvaarders.nl Website: www.kaaphoornvaarders.nl